

ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
ЦЕНТРУ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО УСАВРШАВАЊЕ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Рецензија збирке припрема за часове у основној и средњој школи – филологија,
друштвено-хуманистичке науке МЕТОДИЧКИ УЗЛЕТИ 6 (приредили: Љиљана
Марковић, виши лектор, доц. др Иван Николић и доц. др Александар Новаковић)

Збирка *Методички узлети 6* представља компилацију награђених припрема
пристиглих на сада већ традиционални конкурс за избор најбоље методичке
припреме који расписује Центар за професионално усавршавање Филозофског
факултета Универзитета у Нишу. Збирку су приредили Љиљана Марковић, виши
лектор, доц. др Иван Николић и доц. др Александар Новаковић, који су уз
минималне корекције објединили награђене припреме у оквиру конкурса за
2025/2026 школску годину, допунили их адекватним предговором.

Пристигли манускрипт за будућу збирку има 105 страница и у оквиру њега налази
се 9 награђених припрема – по три за сваку од области, а то су као и ранијих година
биле области националне филологије, друштвено-хуманистичких наука и област
стране филологије. Чак шест припрема, дакле две трећине свих награђених, нису
плод индивидуалних аутора, већ представљају заједнички дидактички рад двоје
наставника, често наставника различитих предмета. Ово је несумњиво позитиван
индикатор који говори у прилог не само све чешће сарадње наставника у процесу
планирања наставе, већ и употребе корелације између предмета приликом
планирања наставе, као и раду на изградњи ученичког разумевања значаја
интердисциплинарности. Код издвојених припрема упадљива је и географска
разноврсност када су у питању школе у којима су награђени наставници запослени.
Међу ауторима припрема безмало је половина оних који раде у школама из мањих
средина. Поврх тога, школе које су афилијација награђених аутора налазе се широм
Србије (Власотинце, Пожега, Горњи Милановац, Сићево, Пожаревац, Зајечар,
Јагодина, Лоћика...), тако да нема дилеме да конкурс – на основу кога је проистекла
ова збирка – јесте свакако превазишао локални карактер и добио шири значај.

И тематски гледано награђене методичке припреме врло су разноврсне. Тако у
области националне филологије прво, друго и треће место заузимају припреме у
којима су се ауторке бавиле (редом) европским романтизмом, *Плавом пробницом*
Милутина Бојића и бајком *Дјевојка цара нагмудрила*. Слично важи и за стране
филологије, где су награде додељене припремама са следећим тематским
насловима: *Water Crisis* (прво мето), *Обележавање Дана захвалности* (друго место),
и *Heal the World!* (треће место). Иако и дидактички међусобно веома различите,
треба истаћи да за свих шест припрема важи да су веома креативне, савремене, са
добро осмишљеним активностима ученика и добро одабраним методама рада. Оне
без икакве дилеме јесу „примери добре праксе“ када је у питању планирање наставе
у савременом образовном контексту. Поред тога, значај њиховог објављивања

огледа се и у томе што могу бити добар ресурс за анализу од страна истраживача из области дидактике и, конкретније, методике наставе српског и страних језика.

Посебну пажњу ћу, у складу са својом вокацијом, ипак посветити припремама из области друштвено-хуманистичких наука.

Припрема којој је стручна комисија доделила прво место дело је Марије Алексић и Љиљане Ивановић Јованчевић, и зове се *Да људи ђамџе љуге*. У питању је корелација између наставних јединица предмета Српски језик и књижевност и Историја за 8. разред основне школе. Тема тог заједничког часа (праћеног изложбом у холу школе) јесу ратови деведесетих на простору бивше Југославије – што је тешка и осетљива, али још увек релевантна тема, чије јавно разумевање утиче на животе на овим просторима. Ауторке методичке припреме су у потпуности успеле да се удаље од идеје часа као монотоног приповедања ђацима, и у својој припреми главну улогу дале су управо ученицима, субјектима у процесу стицања или чак изградњи знања. Овакав приступ је сврсисходан и важан, чак и када је у питању овако осетљив предмет знања, који свакако није чисто интелектуалан већ има наглашену и емотивну компоненту. Ученичка активност суштински је групни рад на историјским сведочанствима, као и разговор и припрема материјала за касније излагање пред одељењем. На овај начин, ауторке припреме успевају да тежиште часа буде на ученичком напору да интерпретирају, да стварају слику, да дају смисао, да би потом тај прорађени материјал представили другима и заједно са оним што су у сличном поступку добили од других, додатно продубе своје разумевање – и у когнитивном и у конативном смислу – и још једном прођу кроз круг промишљања и интерпретирања. Важна улога тако стечених ставова може бити управо у изградњи способности да се превазиђу неки од стереотипа које имамо у вези са бројним историјским или националним питањима. У овој припреми јасно се види да је највећи део наставничког посла заправо онај који претходи часу, где он мора не само да пажљиво осмисли час, припреми материјале и слично, већ и у глави прође све те сценарије који ће се на часу можда десити како би на њему био успешан модератор. Припрема наравно има и слабија места (на пример преамбициозно постављене исходе, или питање операционализације неких од њих), али и она су инструктивна за оне који је буду проучавали или евентуално користили као пример или инспирацију за неке друге теме и часове.

Друго место понела је припрема часа за други разред гимназије, ауторки Сузане Томић и Биљане Савић Симоновић, с темом *Исџакнуџе личносџи – Свеџи Сава*. У питању је опет корелацијски час у којем су интегрисане наставне јединице српског језика и књижевности и историје. Тежиште часа је на ученичком ангажману кроз дијалогску и илустративно-демонстративну методу проведenu кроз рад у групи. Задаци група међусобно су комплементарни и склапају целовиту слику о животу делу Светог Саве, као и његовом утицају на даљу ток националне историје. Све активности уклопљене су у шири контекст школске прославе Савиндана. Ученицима је дат простор да евалуирају час као и свој рад на њему. И у овој припреми су ауторке наступиле иновативно и у складу са прогресивистичким схватањем образовног процеса. Образовни исходи паметно су селектирани, и са

њима су у складу образовни задаци које су ауторке дефинисале. Припрема је добар пример савремене а ипак у неком смислу „школске“ методичке припреме за једну популарну и за ученике памтљиву и занимљиву тему.

Стручна комисија је треће место доделила методичкој припреми *Порекло, сазнајна вредност историјских извора и њихова примена у истраживању – Трагом једне фотографије*, чији су аутори Сузана Томић и Вељко Баљевић. У питању је врло занимљива припрема, са елементима хеуристичке методе и идејом да се час усмери као истраживању и откривању. Кроз сарадњу наставника и приправника, на часу се након теоријског увода о историјским изворима ученицима показују фотографије на којима они уочавају и анализирају историјски релевантне информације. Час је додатно учињен занимљивим и интерактивним помоћу помоћних задатака, који на крају и воде до резултата овог малог пројекта. Исходи и задаци су добро усклађени. Припрема је креативна и на најпозитивнији начин одступа од стандардних часова о познатим личностима или догађајима.

На основу ових сажетих коментара, али још и више целовитог стручног утиска о овом манускрипту, препоручујем збирку Методички узлети 6 за објављивање. Приређивачи у уводној речи с пуним правом констатују да њен смисао „није само да ода признање ауторима најуспешнијих припрема, већ и да послужи као инспирација и практичан ресурс за наставнике, студенте наставничких смерова, као и за истраживаче у области методике наставе“. Заиста, ова збирка заједно са оним које су јој претходиле, а надам се и многим које ће након ове бити објављене, чини и чиниће један значајан ресурс за студенте, наставнике и професоре који су заинтересовани или упућена на процес образовања.

Милан З. Јовановић
Доцент на Филозофском факултету
Универзитет у Нишу

6.5.2025. у Нишу